Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Ο μαέστρος Β. Νόϋμαν

Με τη Φιλαρμονική της Τσεχοσλοβακίας το Ηρώδειο έζησε δυο μαγικές βραδιές που θα θυμάται για πολύ καιρό.

Βασικός πυρήνας του Φεστιβάλ της Πράγας, διατηρεί σταθερά το υψηλό καλλιτεχνικό της επίπεδο, που της χαρίζει μια μόνιμη θέση ανάμεσα στα πρώτα συμφωνικά συγκροτήματα της Ευρώπης. Η παρουσία της στο ρωμαϊκό ωδείο έδωσε στο Φεστιβάλ της Αθήνας αίγλη. Ένα «μέτρο» ποιότητας που το είχε ανάγκη. Ταυτότητα μουσικής, που του επιτρέπει να θεωρείται μέλος της ευρωπαϊκής μουσικής οικογένειας.

Από τα έργα του προγράμματος (Μάλερ, Ντβόρζακ και Σμέτανα) θα σταματήσουμε σε δυο μόνο, αυτά που έδωσαν τον τόνο, που σφράγισαν τις συναυλίες της τσεχοσλοβάκικης φιλαρμονικής, τη Συμφωνία αρ. 1, «Τιτάν» του Μάλερ και τη Συμφωνία «Του Νέου Κόσμου», του Ντβόρζακ, και τα δυο, έργα του τρέχοντος ρεπερτορίου, «λείαι» και «θύματα» μικρών και μεγάλων διευθυντών ορχήστρας.

Η εκτέλεσή τους — ιδιαίτερα μάλιστα σε ανοικτό χώρο, ελάχιστα κατάλληλο για λεπτομέρειες χρωμάτων και ατμόσφαιρα — ανάδειξαν τον Βάκλαφ Νόυμαν σε πρώτης τάξεως μαέστρο. Με λιτές κινήσεις, ο Νόυμαν **υποβάλλει**, δεν **επιβάλλει** την ερμηνεία του. Ολόκληρα μέρη, περίοδοι, φράσεις παίρνουν σάρκα και οστά, πλάθονται, λεπτό με λεπτό, στιγμή με στιγμή, μαζί: μαέστρος και μουσικοί λειτουργούν σαν ένα όργανο που διευθύνει και διευθύνεται ταυτόχρονα, με δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ μαέστρου και μουσικών της ορχήστρας.

Με τις κινήσεις των χεριών ο Νόυμαν δεν αναλίσκεται να υποδείξει το μέτρο ή τις εισόδους των οργάνων. «Πλάθει», μαζί με τους μουσικούς του, άλλοτε τη μελωδία, άλλοτε ένα νέο ρυθμικό σχήμα, μια κορύφωση ή κάποιες δραματικές αντιθέσεις. «Κάνουν μουσική» παρατήρησε εύστοχα ο Δ/ντής της Κ.Ο.Α. Σ' αυτή την άκρα ευαισθησία του οφείλουμε τις αξέχαστες εκτελέσεις του Μάλερ και του Ντβόρζακ. Ιδιαίτερα του τελευταίου, που τον δεχτήκαμε σαν ακρόαση σε πρώτη εκτέλεση, ξαναγεννημένο, αποκαθαρμένο από τη σκωρίαση και τον κονιορτό των δεκάδων ανά τον κόσμο, καθημερινά, ρητορικών επαναλήψεων (Ηρώδειο, 9 και 10.7.86).

Οδυνηρή προσγείωση

Τρεις μέρες αργότερα, με την ποιητική σαγήνη του Μάλερ ακόμα μέσα μας, προσγειωθήκαμε και πάλι στην ελληνική πραγματικότητα. Συναυλία της Κ.Ο.Α. με μαέστρο τον Εγγλέζο Τζέιμς Τζαντ. Στο πρόγραμμα Αδάμης, Συμπέλιους και Μπετόβεν.

Ασφαλώς ήταν φανερή η προετοιμασία της μπετοβενικής «Πέμπτης» και τα προσόντα του μαέστρου δεν περιορίζονται στη συνηθισμένη φράση: «ξέρει τη δουλειά του». Παρ' όλα αυτά και ενώ για το όλο στήσιμο της συμφωνίας, ως ύφος, δεν μπορεί κανείς να έχει βασικές αντιρρήσεις, η εκτέλεση τελικά δεν ξεπέρασε τα όρια του μέτριου. Η απλή εναλλαγή εκκωφαντικών φόρτε και άσαρκων πιάνο χωρίς ενδιάμεσες διακυμάνσεις στη δυναμική, η έλλειψη πλαστικότητας — προπαντός αυτό — στη φράση και ο χαλαρός συντονισμός στις ατάκες αλλοίωσαν επικίνδυνα την ποιότητα της εκτέλεσης.

Το «φαβορί» της βραδιάς, ο Λεωνίδας Καβάκος, δικαίωσε φυσικά τις προσδοκίες του κατάμεστου — χάρη σ' αυτόν — Ηρώδειου, με μια εκτέλεση που προέβαλε επιδεικτικά τη δεξιοτεχνική πλευρά σε βάρος των λυρικών σελίδων του Κοντσέρτου του Σιμπέλιους (πολύ νέος γαρ ακόμη).

Όσο για το μπιζ Παγκανίνι, νομίζουμε ότι πρέπει να είναι περισσότερο προσεκτικός: πολλά, πάρα πολλά τα τονικά ολισθήματα.

Με χαρά ξανακούσαμε τις «Ανελίξεις» (1980) του Μιχάλη Αδάμη. Η ακρόασή τους δεν ενδυνάμωσε μόνο την πεποίθηση ότι ανήκουν στα έργα σύγχρονης μουσικής — λιγοστά πάντα — που έχουν κερδίσει τη μάχη με το χρόνο, αλλά μας έδωσαν την ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα και τις επιμέρους ενδιαφέρουσες πλευρές τους (Ηρώδειο, 14.7.86).

Το φεστιβάλ Πεντέλης

Πριν λίγες μέρες άρχισαν οι φετινές εκδηλώσεις του Φεστιβάλ Πεντέλης (Πολιτιστικός Όμιλος Πεντέλης). Ρηξικέλευθο πάντα στις επιλογές του, αλλά σοβαρό, με την ίδια σίγουρη οργάνωση, το φεστιβάλ αυτό δίκαια κατέχει μια επίζηλη θέση στη μουσική μας ζωή. Τα προσεγμένα προγράμματα μουσικής δωματίου — ό,τι ακριβώς απουσιάζει από την Αθήνα — δημιουργούν κάθε χρόνο ένα ξεχωριστό τόνο, μια ανάσα στο καμίνι της Αθήνας.

Την ατμόσφαιρα αυτή είχαμε από την πρώτη έως την τελευταία στιγμή στα έργα που ακούσαμε από το «Τρίο της Λωζάνης» (Μότσαρτ, Μπραμς, Λαλό). Υποδειγματική τεχνική ήχου και πνεύμα μουσικής δωματίου. Αυστηρό, σίγουρο ύφος. Τελειότητα διαλόγου. Κι αυτά ανεξάρτητα από ορισμένες επιμέρους παρατηρήσεις, όπως τονικά ατυχήματα στο βιολί, χαλαρό συντονισμό στα δυο τελευταία έργα ή κάποια αδικαιολόγητα τρεξίματα στο πιάνο. Τα μέλη: Φερλίν Στουντί πιάνο, Αϊλά Ερντουράν βιολί, Αννί Λαφρά τσέλο (Ηρώδειο, 15.7.86).

Υ.Γ. Στο προηγούμενο σημείωμα («Α» 12.7.86) από λάθος η «**δομική** ισορροπία» μεταμορφώθηκε σε δοκιμή... και ο συνθέτης **Κοντάλι** σε Κοντάζι.